

ASEAN Civil Society
Conference/ASEAN Peoples'
Forum 2022

แถลงการณ์

การประชุมอาเซียน ภาคประชาสังคม และประชาชน 2022 ปกป้อง และยืนยันพื้นที่ทางสังคมของประชาชน ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน เพื่อก้าวสู่สังคมที่เสมอภาค และเป็นธรรม

ท่ามกลางสถานการณ์ที่ผันแปรในปัจจุบันอันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และภูมิอากาศ ที่มีผลกระทบต่อภูมิภาคและทั่วโลก ผู้เข้าร่วมประชุมกว่า 500 คน ซึ่งมีสัดส่วนหญิงชายที่สมดุลกัน จากหลากหลายภาคส่วนของประชาสังคม ทั้งชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ คนพื้นเมือง กลุ่มหลากหลายทางเพศสภาพและเพศวิถี สตรี คนพิการ ผู้สูงวัย พระภิกษุสงฆ์ ศาสนิก แรงงานอพยพ แรงงานอกระบบ สหภาพแรงงาน เกษตรกร ชาวไร่ชาวนา ชาวประมง เยาวชน นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งเรื่องที่ดิน และการละเมิดสิทธิมนุษยชน องค์กรภาคประชาชน ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ประชุมร่วมกัน ณ กรุงพนมเปญ กัมพูชา ระหว่างวันที่ 3 - 5 พฤศจิกายน 2565 พิธีการเปิดประชุมเริ่มด้วยการลั่นกลองอันทรงพลังจากกลุ่มศิลปินหญิงด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของกัมพูชา เป็นการเรียกร้องเอกภาพและความสามัคคีของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นการเปล่งเสียงของประชาชนรากหญ้า ชุมชนคนชายขอบ และสานต่อเจตจำนงที่ยึดมั่นมายาวนานกว่า 17 ปีนับแต่การประชุมครั้งแรก

การประชุมภาคประชาสังคม และประชาชนอาเซียน มีเป้าหมายในการเปิดพื้นที่ปลอดภัยให้กับประชาชนในการสื่อสารและสร้างความเข้มแข็งให้การเชื่อมร้อยความสามัคคีในบรรดาขบวนการทางสังคมจากหลากหลายภาคส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ยังเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในระดับภูมิภาค ท่ามกลางการแผ่อิทธิพลของระบอบทหารและอำนาจนิยม นำมาซึ่งความถดถอยของประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังจะเป็นการเตือนให้รัฐภาคีสมาชิกของอาเซียนได้ให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหาความไม่เสมอภาคและประเด็นปัญหาสิทธิมนุษยชน ซึ่งผลกระทบส่วนหนึ่งเกิดจากการระบาดของโควิด-19 วิกฤตการณ์ในพม่า วิกฤตการณ์ภูมิอากาศโลก และภัยคุกคามต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพในภูมิภาคเอเชีย ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูเพื่อความยั่งยืนของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในช่วงสามวันที่ผ่านมา การประชุมใหญ่ 4 ครั้ง ประชุมกลุ่มปฏิบัติการ 20 ห้องที่ได้จัดขึ้นภายใต้ 5 พื้นที่บริบทที่เชื่อมโยงกัน ที่ประชุมได้อภิปรายถึงปัญหาความท้าทายที่ประชาชนกำลังเผชิญหน้าอยู่ในปัจจุบัน พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย และทางเลือก และยังเรียกร้องให้รัฐบาลอาเซียนได้แสดงท่าที และจุดยืนให้ชัดเจนในการจัดการกับปัญหาความท้าทายเบื้องหน้าเหล่านี้

ปกป้องพื้นที่ของภาคประชาสังคม จากระบอบทหารและอำนาจนิยม

ความพยายามในการก่อรัฐประหาร เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2564 ในพม่า ได้บ่งชี้ถึงความพยายามของระบอบอัตรากำลังทหาร ภายใต้เสรีนิยมใหม่ได้ก่อปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมือง สิทธิมนุษยชน และมนุษยธรรมอย่างชัดเจน ช่วงเวลากว่าปีครึ่งนับแต่ความพยายามในการก่อรัฐประหาร และตามด้วยการออกฉันทมติ 5 ข้อของอาเซียน จวบจนปัจจุบันมีประชาชนกว่า 15,000 รายถูกจับกุมคุมขัง ในขณะที่ประชาชนผู้บริสุทธิ์อีกกว่า 2,300 รายถูกฆาตกรรม และสังหารอย่างโหดร้ายทารุณจากกลุ่มก๊วนทหาร ทว่าอาเซียนและประชาคมระหว่างประเทศยังมีได้มีท่าทีและปฏิบัติการที่ชัดเจนใด ๆ ในการใส่ใจและจัดการปัญหาวิกฤตการณ์สิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม และโควิด-19 อย่างจริงจัง และเพื่อที่จะให้เกิดความมั่นใจในการจัดการกับปัญหาโรฮิงญาที่ยืดเยื้อมายาวนาน ผู้แทนรัฐบาลฝ่ายเอกภาพประชาธิปไตย (National Unity Government - NUG) บางรายได้กล่าวแสดงความเสียใจต่ออ้อยแฉงที่กระทบต่อจิตใจต่อชาวโรฮิงญาในเหตุการณ์ความรุนแรง เมื่อปี 2560 การลงทุนในบริษัทธุรกิจจากประเทศจีน ออสเตรเลีย ไทย มีผลให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์ของ

พม่าได้พุ่งตัวและมีความยั่งยืนขึ้น ซึ่งกลับเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มก๊วนทหารพม่าที่พยายามก่อการรัฐประหาร และครอบงำธุรกิจหลักของประเทศ ยิ่งเป็นความท้าทายต่อความพยายามของประชาชนพม่าที่มุ่งผลักดันให้เกิดสหพันธรัฐประชาธิปไตยบนหลักการสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค และความเป็นหนึ่งเดียว นอกจากนี้ยังต้องตระหนักไว้ด้วยว่า กระบวนการสภาที่ปรึกษาเพื่อเอกภาพแห่งชาติ (National Unity Consultative Council - NUCC) ในปัจจุบัน ถือเป็นกระบวนการที่เปิดกว้าง มีความชอบธรรม และเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีความคาดหวัง แต่ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวกลับถูกคุกคามและได้รับผลกระทบด้านมนุษยธรรมอันเป็นผลจากการโจมตีรายวันของ “กลุ่มก๊วนทหาร” ที่ผิดกฎหมาย ไร้ความชอบธรรมใด ๆ

ปัจจัยหลักของการกีดกันทางโครงสร้างและสังคมอันส่งผลให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนแผ่ขยายมากยิ่งขึ้น ซึ่งก็เป็นปัญหาร่วมในประเทศภาคีสมาชิกอื่น ๆ ของอาเซียนในช่วงหลายปีที่ผ่านมาอีกด้วย ผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิทธิในที่ดิน นักปกป้องสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนในหลายประเทศยังคงถูกคุกคามด้วยมาตรการฟ้องร้องคดีความและข่มขู่ (Strategic Lawsuit against Public Participation - SLAPP) โดยอำนาจรัฐ ด้วยข้อหาหมิ่นราชวงศ์ “lese-majeste” บ้าง ละเมิดคำสั่งสาธารณะ และ/หรือ ภัยก่อการร้าย เป็นต้น ในประเทศอินโดนีเซียและไทยกลุ่มองค์กรภาคสังคมประท้วงรัฐบาลในการแก้ไขกฎหมายซึ่งมีผลต่อการลดทอนพื้นที่ของภาคประชาสังคม การเลือกตั้งครั้งอัปยศในฟิลิปปินส์เมื่อไม่นานมานี้ เช่นเดียวกับอีกหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียนยังเป็นปัญหา การคุกคามสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของพรรคการเมืองฝ่ายค้านในกัมพูชาในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด สะท้อนให้เห็นถึงอีกแง่มุมของระบอบอำนาจนิยมที่ขยายตัวและการให้ข้อมูลผิด ๆ กับประชาชน ระบบการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งในหลายประเทศยังคงมีการคดโกงและขาดความเที่ยงธรรม ละเลยการจัดการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรม เหลือผู้ได้รับผลกระทบภายใต้รัฐบาลซูฮาร์โตเมื่อหลายสิบปีก่อนยังคงพยายามแสวงหาความจริงเกี่ยวกับการสังหารหมู่ชาวอินโดนีเซียนับล้านเมื่อปี 1965 (พ.ศ. 2508) เขายังเรียกร้องความยุติธรรมและการเยียวยาความสูญเสียที่เกิดขึ้นในอดีต รวมถึงการฟื้นฟูจิตใจ และคำขอภัยจากรัฐบาล นอกจากนี้ยังพบว่าวิกฤตการณ์มนุษยธรรมและการลดทอนพื้นที่สาธารณะของภาคประชาสังคมในภูมิภาคเอเชียยังเป็นปัญหาที่หนักหน่วงยิ่งขึ้นทุกที

เราเรียกร้องให้

1. รัฐบาลอาเซียนและติมอร์ตะวันออก ได้ยึดมั่นในหลักการสิทธิมนุษยชน และยกระดับความพยายามในการปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และเพื่อป้องกันและยุติการละเมิดสิทธิประชาธิปไตยอันชอบธรรมของประชาชนพลเมืองทุกคนในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน คนหนุ่มสาวที่ยืนอยู่แนวหน้าของขบวนการประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ผู้ซึ่งถูกคุกคามด้วยมาตรการทางกฎหมาย การอุ้มหาย หรือแม้แต่การปลิดชีวิตผู้เห็นต่างภายใต้ระบอบเผด็จการทหารและอำนาจนิยม ดังเช่นในพม่า
2. ประชาคมภูมิภาคและนานาชาติพึงให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมข้ามพรมแดนในระดับชุมชนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้พลัดถิ่น ผู้ลี้ภัยทางการเมือง และประชาชนผู้หนีภัยสงคราม การประทัดประหารและความขัดแย้ง นอกจากนี้รัฐบาลที่ชอบธรรมของพม่า (National Unity Government) พึงยกระดับความพยายามในการกล่าวขออภัยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับประชาชนชาวโรฮิงญาในครั้งอดีต ซึ่งนี่จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาสู่การส่งเสริมความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (transitional justice) และเป็นวิธีการที่สามารถหลีกเลี่ยงการกระทำอันจะนำไปสู่การล้างละเมิดสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อยในอนาคต
3. ต้องปฏิรูประบบความมั่นคงปลอดภัย และระบบยุติธรรมอย่างจริงจังรวมถึงกระบวนการยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้กับผู้ได้รับผลกระทบ
4. สร้างเสริมความสามัคคีกันต่อสู่คัดค้านระบบทหารนิยม อำนาจนิยม อีกทั้งการจัดให้มีการศึกษาอบรมผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และพลเมืองศึกษา ผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบการเลือกตั้งที่เที่ยงธรรม เป็นประชาธิปไตย รวบรวมเรื่องราว สื่อวีดิทัศน์ ภาพถ่าย ต่าง ๆ เพื่อประมวลการละเมิดสิทธิมนุษยชน และความความรุนแรงในครอบครัว เพื่อนำไปใช้เผยแพร่ต่อไป

เผชิญหน้าระบอบเสรีนิยมใหม่ เพื่อสร้างเศรษฐกิจที่เป็นธรรม ภูมิภาคที่เป็นธรรม และอภิปไตยทางอาหาร

ขณะที่อาเซียนให้ความสนใจในการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐและภูมิภาค อีกทั้งความสำคัญกับภูมิภาค ผ่านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) ซึ่งเน้นการแข่งขันและผลิตภาพ แต่ผิดพลาดในการบูรณาการหลักการสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมด้านภูมิภาค ความฉ้อฉลด้านภูมิภาค และความมั่นคงที่ยั่งยืนของสถานะแวดล้อม ระบอบเสรีนิยมใหม่ในภูมิภาคเอเชียได้แผ่ขยายไปครอบงำตลาดและทุน ด้วยต้นทุนที่ต้องสูญเสีย ปัญหาความอยุติธรรม ความยากจน และความเสื่อมโทรมของสถานะแวดล้อมที่เลวร้ายมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้กลับถูกละเลย ภาวะที่ไร้มาตรการการคุ้มครองทางสังคมปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัย สวัสดิการ และวิถีชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก

เรามองเห็นและขอเสนอแนะว่า

1. ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมและสมานฉันท์ (Social and Solidarity Economy - SSE) สามารถให้หลักประกันแก่ผู้ใช้แรงงาน และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) ได้ ทั้งนี้ได้รับการรับรองจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization-ILO) มาแล้ว และได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากคณะทำงานด้าน SSE ขององค์การสหประชาชาติ (UN Inter-Agency Task Force on Social and Solidarity Economy - UNTFSSSE). สำนักงานเลขาธิการอาเซียน ควรประสานให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้าใจและผลักดันให้เกิด SSE ขึ้นในประเทศภาคีสมาชิกของอาเซียนอย่างจริงจัง เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาแบบนิเวศของ SSE และเกิดกรอบนโยบายซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ธุรกิจ SSE ชุมชน และประชาชน โดยเฉพาะองค์การระดับรากหญ้า
2. อาเซียนควรพิจารณาอย่างถ่องแท้ถึงประสบการณ์ตรง บริบท และการเกื้อหนุนที่สำคัญต่อเศรษฐกิจสำหรับสตรีและเด็กสตรี ในการจัดทำนโยบายเศรษฐกิจซึ่งจะสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่เสมอภาคกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพภูมิภาค และบรรเทาปัญหาหลง และดำเนินการอย่างเป็นจังหวะก้าวเพื่อการยุติการกระทำที่ผิดต่อสตรีและเด็กสตรี แล้วผู้กระทำความผิดกลับลอยนวล
3. รับรอง และดำเนินการให้มีกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วม และมีความโปร่งใส ในการประเมินการเกษตรแบบดิจิทัลว่าเป็นหลักประกันความต้องการที่แท้จริง สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง และมีการตัดสินใจร่วมกัน โดยชุมชนและประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และให้หลักประกันว่า digitalization จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมต่อสถานะแวดล้อมและมลภาวะสร้างความรุนแรงต่อวิกฤตภูมิภาคบ่อทำลายอภิปไตยทางอาหาร และสร้างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ
4. ชนพื้นเมืองได้ดูแลและจัดการที่ดินทำกิน เขตแดน และทรัพยากรโดยผ่านสถาบันทางสังคมของเขา กฎหมายจารีต และภูมิความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการดำเนินการจากรุ่นสู่รุ่น ภูมิความรู้เหล่านี้พึงได้รับการยอมรับ และภูมิความรู้เช่นนี้ควรจะเป็นหัวใจของการแก้ไขปัญหาความเป็นธรรมทางภูมิภาค อภิปไตยทางด้านอาหาร และในการเผชิญหน้ากับข้อท้าทายอันเกิดจากการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ การตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence- HRDD) ต้องมีการดำเนินการตั้งแต่ต้น นอกจากนี้ “หลักการฉันทานุมัติที่ได้รับการรับรู้และบอกกล่าวล่วงหน้าและเป็นอิสระ” (Free, Prior and Informed Consent- FPIC) ต้องเป็นหลักการเบื้องต้นในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะมีการดำเนินการในเขตแดนของชนพื้นเมืองชาติพันธุ์ และชุมชนท้องถิ่นอื่นใด และควรจะต้องเป็นพื้นฐานในการเจรจาหรือทางนโยบายอีกด้วย

ชีวิตที่มีศักดิ์ศรี: การคุ้มครองทางสังคม งานที่มีคุณค่า และการบริการด้านสุขภาพถ้วนหน้า หลังการฟื้นตัวจากการระบาดของโควิด-19

อาเซียนมีมติรับรองปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับการคุ้มครองทางสังคมและกรอบนโยบายและแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคในการดำเนินการ ตามด้วยการประชุมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยการคุ้มครองทางสังคม อย่างไรก็ตาม รัฐภาคีของอาเซียนยังคงขาดเจตจำนงทางการเมืองในการดำเนินการตามปฏิญญาดังกล่าวนั้น การแปรปรูรัฐวิสาหกิจ

และมาตรการที่เข้มงวดต่าง ๆ ได้สร้างความเสียหายต่อสังคมเศรษฐกิจที่กระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ ความยากจนที่เพิ่มมากขึ้น ค่าแรงถูกแย่งชิงไป การกระจายรายได้ที่เสื่อมถอยและถูกกดดันให้ลดทอนการคุ้มครองทางสังคมต่อกลุ่มเปราะบางทั้งหลาย รวมทั้ง สตรี เด็ก เยาวชน กลุ่มเพศวิถี ผู้สูงวัย และผู้พิการ ชนเผ่าพื้นเมือง ชชาติพันธุ์ คนกลุ่มน้อย เกษตรกร ชาวนา ชาวไร่ แรงงานอพยพ และกลุ่มที่ตกหล่นตามรายการ อาทิเช่น คนงานในภาคการผลิตนอกระบบ พนักงานบริการในภาคบันเทิง แพลตฟอร์มดิจิทัล (digital platform) และคนทำงานที่บ้าน เป็นต้น SSE ถือว่าเป็นมาตรการที่สำคัญอันเป็นทางออกหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความสมดุลของวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยให้ยึดถือประชาชนและโลกเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อก้าวไปสู่อนาคต

บริการสาธารณะซึ่งจัดให้โดยภาครัฐยังไม่เพียงพอ คนยากจนและกลุ่มคนชายขอบยังไม่สามารถเข้าถึงได้ คนเหล่านี้รวมถึงแรงงานทำงานที่บ้าน แรงงานภาคการขนส่ง เจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพอนามัย ช่อมบ่ารุง ผู้ดูแลเด็กเล็กและผู้สูงวัย แรงงานอพยพ คนพิการ สตรี กลุ่มคนข้ามเพศ การให้บริการดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านคุณภาพ และสิทธิประโยชน์ในด้านการคุ้มครองทางสังคมเพื่อทุกคน ผู้ใช้แรงงานยังคงถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศสภาพ เพศวิถีของเขา และสถานการณ์จ้างงาน ในกรณีแรงงานอพยพเขาถูกกีดกันด้วยเหตุแห่งสถานะการเข้าเมืองรวมถึงภาคส่วนที่เขาทำงานอยู่ด้วย นอกจากนี้ นับแต่การแพร่ระบาดของโควิด-19 รัฐได้ดำเนินมาตรการที่เข้มงวด รวมทั้งการลดทอนการบริการสาธารณะลงไปอีก รวมถึงโครงการคุ้มครองทางสังคม สำหรับสตรี เด็ก ผู้สูงวัย และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส คนชายขอบอื่น ๆ ด้วย

เราจึงเสนอแนะว่า

5. การคุ้มครองทางสังคมรวมถึงการบริการสุขภาพ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม และสิทธิมนุษยชนเพื่อทุกคน ไม่ว่าจะจะมีเพศสภาพ หรือนับถือศาสนาใด ชชาติพันธุ์ สถานะพลเมือง หรือสถานะทางเศรษฐกิจอย่างไร จะต้องได้รับการดำเนินการ และปรับปรุงแก้ไขให้สามารถเข้าถึงได้อย่างมีคุณภาพ รวมถึงสิทธิประโยชน์ที่จำเป็นสำหรับโครงการคุ้มครองทางสังคมตามความสมัครใจสำหรับแรงงานนอกระบบ โครงการคุ้มครองทางสังคมจะต้องครอบคลุมถึงการคุ้มครองสิทธิในการลาคลอดสำหรับสตรีทุกคนที่มีความจำเป็น รวมถึงสิทธิการลาคลอดของมารดา และของผู้ปกครอง อีกทั้งบริการด้านสุขภาพ ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ การดูแลเด็กเล็ก ค่าตอบแทนการว่างงาน และการเข้าถึงค่าตอบแทนในการดูแลรักษา
6. สร้างความเข้มแข็งให้กับกฎหมายในประเทศ อีกทั้งนโยบาย และระเบียบปฏิบัติในการช่วยเหลือแรงงานอพยพ และครอบครัวของเขาที่อาจต้องปรับตัวยามเผชิญกับปัญหาวิกฤตในอนาคต มาตรการการคุ้มครองทางสังคมที่ครอบคลุม และสุขภาพ รวมถึงการให้บริการอื่น แต่ไม่จำกัดเฉพาะด้านสุขภาพจิต การให้ความช่วยเหลือในด้านจิตสังคม ดังนั้นเราจึงขอเรียกร้องให้รัฐเร่งดำเนินการให้เกิดสิทธิประโยชน์ในหลักประกันสังคมซึ่งแรงงานอพยพสามารถเข้าถึงได้ โดยผ่านข้อตกลงหลักประกันสังคม ไม่ว่าจะเป็ข้อตกลงแบบพหุภาคี หรือทวิภาคี
7. ตระหนักว่าการคุ้มครองทางสังคมแบบถ้วนหน้า รวมถึงสุขภาพถ้วนหน้าสำหรับทุกคน โดยการพัฒนาศักยภาพในการรองรับ และเตรียมความพร้อม เผชิญหน้า และปรับตัวให้ประชาชนสามารถดำรงอยู่ได้ในสถานการณ์ที่น่าตระหนักในอนาคต เช่น วิกฤตการณ์ภูมิอากาศ แลวิกฤตสุขภาพ เป็นต้น
8. การบริการสาธารณะในด้านสังคมจะต้องมีความพร้อมด้วยคุณภาพ สามารถเข้าถึงได้ และสามารถหาได้สำหรับทุกคนซึ่งมีความจำเป็น รัฐภาคีต้องยุติการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ให้บริการสาธารณสุขปลอดภัยและสังคม เพื่อลดปัญหาค่าใช้จ่ายด้านบริการสุขภาพและการศึกษา รัฐบาลต้องกำหนดมาตรการภาษีแบบก้าวหน้าสำหรับธุรกิจที่แสวงหากำไร อุตกรรมทางการเงิน ความมั่งคั่ง การให้บริการดิจิทัล ฯลฯ และปรับการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายสาธารณะเพื่อการลงทุนที่ก่อประโยชน์ต่อสังคมมากยิ่งขึ้น

สันติภาพและความมั่นคงของมนุษย์

โลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะในอาณาบริเวณอินโด-แปซิฟิก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กำลังอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่าน มีความซับซ้อนและเป็นจริงว่าภัยคุกคามได้สร้างความตระหนักเป็นอย่างสูง และถือเป็นความซับซ้อนอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของชาติมหาอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน

ได้ทำให้สถานการณ์ในภูมิภาคมีความซับซ้อนขึ้นเป็นอย่างมาก วิกฤตการณ์ยูเครน เป็นผลมาจากมหาอำนาจคู่กัด และความไม่ยืดหยุ่นต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ได้เพิ่มความเสี่ยงให้การแข่งขันเพื่อขยายแสนยานุภาพทางการทหารครั้งใหม่ และละเลยสถานะแวดล้อมด้านสันติภาพและความมั่นคงในเอเชียโดยภาพรวม และโดยเฉพาะเจาะจงสำหรับกลุ่มอาเซียน และรัฐภาคี นอกจากนี้สถานการณ์ในพม่าได้สื่อให้เห็นถึงความท้าทายหลายประการต่อการฟื้นตัวทางสังคมและเศรษฐกิจ ในภูมิภาคหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาและการอยู่ดีกินดีของประชาชนพม่า และอาเซียนอีกด้วย ความขัดแย้งที่ไม่สิ้นสุดและข้อพิพาทต่างในพื้นที่ “ร้อน” รวมทั้งในอาณาบริเวณทะเลจีนใต้ คาบสมุทรมลายู ช่องแคบไต้หวัน เชื้อของการก่อการร้าย กลุ่มการเมืองสุดขั้วที่คลั่งลัทธิศาสนา ได้คุกคามความมั่นคงของประชาชน และวิถีชีวิตของประชาชน

ประเด็นความมั่นคงที่ไม่มีรูปแบบนั้นรวมถึงมลภาวะสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศที่เปลี่ยนไปด้วย ภาวะฉุกเฉินของภูมิอากาศ ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของระบบดิจิทัล แรงงานอพยพ การผลักดันชนพื้นเมือง ชนเผ่า ชนกลุ่มน้อยออกนอกพื้นที่ เช่น กรณีชะเมร์กรอม และวิกฤตผู้ลี้ภัย หนีภัยสงครามอันเป็นผลมาจากความหวาดผวาวาดกลัวอิสลามิกชน เลือปฏิบัติทางเชื้อชาติ วาดกลัวคนอื่น วาดกลัวเกลียดชังชาวต่างชาติ ซึ่งนับวันก็ยิ่งมีความสลับซับซ้อนขึ้น อันตรายมากยิ่งขึ้น กระทบต่อประชาชน ชุมชน และรัฐอีกด้วย

เรามีข้อเสนอแนะว่า

9. ดำเนินการอย่างแข็งขันเป็นขั้นเป็นตอนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎบัตรสหประชาชาติ ข้อตกลงสันติภาพ ณ กรุงปารีส 1991 (ของกัมพูชาสามฝ่าย) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล และให้หลีกเลี่ยงการใช้กำลัง หรือคุกคามด้วยกำลังในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่ควรเป็นการส่งเสริมการเจรจาเพื่อจัดการกับปัญหาความขัดแย้งและเปิดพื้นที่สำหรับกระบวนการเจรจาเพื่อความมั่นคงร่วมกัน
10. ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนในการปรับลดงบประมาณรายจ่ายทางการทหาร และถ่ายโอนทรัพยากรไปตอบสนองความต้องการทางสังคม อีกทั้งต้องมีความโปร่งใสในการติดตามตรวจสอบบัญชีการซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ สนับสนุนให้รัฐภาคีลงสัตยาบันสนธิสัญญาการห้าม(ใช้หรือผลิต)อาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชีย และขยายพื้นที่รูปแบบเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคอาเซียนไปยังภูมิภาคอื่นทั่วโลก รวมทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ
11. ดำเนินการอย่างแข็งขันในการจัดการกับภัยคุกคามที่ “ไม่เป็นไปตามแบบ” ซึ่งกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ และวิถีชีวิตที่ยั่งยืน รวมถึงการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ประกันความมั่นคงทางอาหารและพัฒนาพลังงานหมุนเวียนที่ไม่ใช้พลังงานน้ำ อีกทั้งการปกป้องทรัพยากรน้ำในแม่น้ำโขงด้วย
12. อาเซียนพึงยึดมั่นในหลักการสิทธิมนุษยชน และสถาปัตยกรรมบนฐานคិតสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาค และกลไกที่ประชาชนอาเซียนมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการสร้างสันติภาพของมนุษยชาติ ความมั่นคง และสิทธิมนุษยชน

ภูมิภาคนิยมที่เป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

50 กว่าปีนับแต่การก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) เป็นองค์กรระดับภูมิภาค ซึ่งถือได้ว่าประสบความสำเร็จในการให้ความใส่ใจอย่างมีความหมายต่อความหวังของประชาชน หากแต่เป็นเพียงประโยชน์ที่ตกแก่ชนชั้นนำ นักการเมือง และกลุ่มธุรกิจ ในขณะที่ความไม่เสมอภาคกลับทวีความรุนแรงมากขึ้น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้สะท้อนให้เห็นว่าการตอบสนองของเจ้าหน้าที่อาเซียนส่วนใหญ่ทำไปเพื่อเป็นพิธีเท่านั้น ขาดความจริงจัง ไร้ประสิทธิภาพ และยังมีลักษณะที่แบ่งแยกกีดกันอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มสตรี แรงงานอพยพ แรงงานนอกระบบเศรษฐกิจหลัก กลุ่มเพศสภาพ-เพศวิถี ชนพื้นเมืองชนเผ่า ชชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย คนไร้รัฐไร้สัญชาติ และคนพลัดถิ่น ผู้ใช้แรงงาน และคนจนเมือง นอกจากนี้รัฐบาลอาเซียนยังถือโอกาสช่วงวิกฤตนี้เป็นอาวุธในการสยบเสียงเรียกร้องของกลุ่มประชาชนผู้เห็นต่าง และแพร่ข้อมูลข่าวสารที่บั่นทอนพลังของภาคสังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้ให้อยู่ในสภาพชะงักงัน อย่างไรก็ตามองค์กรภาคประชาชนและชุมชนรากหญ้าก็ยังคงเพียรพยายามหาหนทางในการจัดการกับปัญหาที่เป็นผลกระทบจากการระบาด และเป็นแบบอย่างของการสมานฉันท์ข้ามพรมแดน และการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ผ่านประสบการณ์และความพยายามอย่างต่อเนื่องของภาคประชาสังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้ร่วมกันแสวงหาความร่วมมือกับอาเซียน ซึ่งทำให้เรามีภูมิปัญญาเพียงพอที่ขับเคลื่อนให้ไปไกลกว่าความร่วมมือกับองค์กรระดับภูมิภาค และพัฒนาวิสัยทัศน์เพื่อทางเลือกใหม่ของภูมิภาคนิยมซึ่งสามารถเชื่อมประสานความริเริ่มของประชาชนรากหญ้าบนพื้นฐานแห่งความร่วมมือร่วมใจสมานฉันท์ ประโยชน์ร่วมกัน เห็นร่วมกัน และร่วมกันพัฒนาขับเคลื่อนไป ทางเลือกใหม่ของภูมิภาคนิยมสามารถให้แนวทางสำคัญในการผลักดันนโยบายให้เกิดการยอมรับในหลักแห่งสิทธิมนุษยชนในเรื่องเพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศและการแสดงออก และบุคลิกทางเพศ สภาพการทำงานที่ปลอดภัย และมีค่าตอบแทนที่เป็นธรรม มีการคุ้มครองทางสังคม สิทธิในที่ดินทำกิน ทรัพยากร และการตัดสินใจด้วยตนเอง การเข้าถึงบริการสุขภาพ การให้ความช่วยเหลือหรือผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติทางเพศ สิทธิในการเข้าถึงดิจิทัล การปฏิรูปการเกษตรและระบบอาหารที่ยั่งยืน และกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาและผังเมืองเพื่อที่อยู่อาศัยที่ประชาชนมีส่วนร่วม

รูปแบบใหม่ที่เป็นทางเลือกของภูมิภาคนิยมนี้ จะผลักดันให้เกิดขึ้นได้โดยผ่านการแบ่งปันประสบการณ์และความร่วมมืออันดีระหว่างประชาชนกับประชาชน (P2P) ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน แบ่งปันทรัพยากร สร้างความร่วมมือสมานฉันท์ และปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ กระบวนการที่มาร่วมงานกันถือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ก่อเกิดจากความสามัคคีข้ามพรมแดนของภาคส่วนอื่นที่มีใช้รัฐ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรภาคประชาสังคม จากประสบการณ์การพบปะหรือเช่นนี้ ได้ก่อเกิดนโยบายสำหรับประเทศ และระหว่างประเทศที่ก้าวหน้าหลายประการ นำไปสู่ข้อเสนอเพื่อการพิจารณา และในที่สุดหวังจะได้รับการรับรองจากภาครัฐผ่านกระบวนการและกิจกรรมร่วมกัน สิ่งสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการภูมิภาคนิยมที่เป็นทางเลือกใหม่ก็คือการเชื่อมประสานเครือข่ายในระดับต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือโดยทั่วไป หรือพื้นที่ปฏิบัติการหลากหลาย ที่สัมพันธ์กันทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับนานาชาติ และระดับโลก ซึ่งเป็นกระบวนการระดมความร่วมมือของนักปฏิบัติที่มีประสบการณ์มาร่วมด้วย

เรามีข้อเสนอแนะว่า

13. เสริมสร้างความเข้มแข็งความสมานฉันท์ข้ามพรมแดน และบูรณาการความร่วมมือระหว่างประชาชนในภูมิภาคนี้ ด้วยการเปิดพื้นที่ในการแบ่งปันประสบการณ์เด่นของกลุ่มคนชายขอบ และองค์กรชาวบ้านรากหญ้าสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดประโยชน์ได้ และในการสร้างขบวนการสมานฉันท์ของประชาชนให้เข้มแข็ง กำหนดประเด็นข้ามพรมแดน และกลไกสนับสนุน รวมทั้งเรื่องทรัพยากรการเงิน ฯลฯ และขณะเดียวกัน ภูมิภาคของอาเซียนจะต้องทบทวนหลักว่าด้วยการไม่แทรกแซงกัน และควรให้การยอมรับความชอบธรรมขององค์กรภาคประชาสังคม
14. การปฏิรูปการเมืองต้องดำเนินการโดยความร่วมมือกับภาคประชาสังคม กฎหมายแรงงานต้องให้หลักประกันแก่สิทธิของผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนแรงงานอพยพ คนงานทำงานบ้าน และแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน สิทธิในการนัดชุมนุมหยุดงาน และการเจรจาต่อรองร่วมกัน ปัญหาการคุกคามผู้นำสิทธิแรงงานด้วยการฟ้องคดีอาญาจะต้องเพิกถอนการฟ้องคดีโดยทันที ความรุนแรงที่เชื่อมโยงกับเพศสภาพ ในสถานที่ทำงานจะต้องได้รับความใส่ใจ โดยการแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในอาเซียน ซึ่งควรจะต้องมียุทธศาสตร์ในการสร้างเสริมศักยภาพขององค์กร พัฒนารอบการดำเนินการ รวมถึงมาตรการในการบริหารจัดการด้วย
15. สานต่อการทำงานแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างประชาชนกับประชาชนที่ต่างประสบการณ์ในภูมิภาคนี้ และขยายความริเริ่มของความร่วมมือนี้ไปยังภูมิภาคอื่นนอกเหนือจากวงประชุมของประชาสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ACSC/APF)

บทสรุป และเพื่อมุ่งสู่อนาคต

สามวันของการประชุมอย่างมีความหมายของภาคประชาสังคมอาเซียน ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นแหล่งพำนักของประชากรกว่า 600 ล้านคนทั่วทั้งภูมิภาค การประชุมครั้งนี้ได้เปิดพื้นที่ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปรายถกเถียงในประเด็นปัญหาสำคัญและความหวังโยที่หลากหลาย และกว้างขวาง

- การปกป้องพื้นที่ของภาคประชาสังคมจากระบบทหาร และเผด็จการอำนาจนิยม – แทนที่รัฐจะริบแรงในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับความคาดหวังที่ได้ลงนามเอกสาร ความตกลง หรือกฎหมายระดับชาติและสนธิสัญญาระดับภูมิภาคที่มีความสำคัญ รัฐภาคีของอาเซียนกลับล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงในการดำเนินการให้พันธกรณีเหล่านั้นมีผลในทางปฏิบัติ เพื่อการเคารพ ปกป้องคุ้มครอง และเติมเต็มสิทธิมนุษยชนให้เป็นจริง ซึ่งผลจากความล้มเหลวนั้นก็นำมาสู่ความทุกข์ยากของประชาชนทั่วทั้งภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ยังถูกครอบงำด้วยระบอบทหาร และเผด็จการอำนาจนิยม รัฐภาคีต้องยึดมั่นในหลักการสิทธิมนุษยชนและยกระดับความพยายามในการส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชนในทุกรูปแบบ ทุกมิติ
- เผชิญหน้ากับลัทธิเสรีนิยมใหม่ เพื่อการสร้างเศรษฐกิจที่เป็นธรรม ภูมิภาคที่เป็นธรรม และอธิปไตยทางอาหาร ขณะที่รัฐภาคีของอาเซียนได้ทุ่มเทงบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ ผ่านรูปแบบของข้อตกลงการค้าเสรีในทุกวิถีทาง โดยมีความเชื่อว่าการเติบโตของเศรษฐกิจมหภาคเป็นเพียงหนทางเดียวที่จะนำไปสู่ชัยชนะในการแข่งขัน แต่นั่นหมายถึงการที่อาเซียนและรัฐภาคีกำลังลดทอนความสำคัญของประชาชนลงจากเดิม เพื่อที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดเหล่านั้น มาตรการ HRDD ควรจะต้องนำมาใช้ตั้งแต่แรก ขณะเดียวกัน ในการพิจารณาตัดสินใจโครงการใด ๆ พึงยึดถือหลักการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชนเป็นการล่วงหน้า ปกป้องสิทธิและได้รับฉันทมติจากผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการโดยตรง หลักการ FPIC ต้องเป็นพื้นฐานของการดำเนินธุรกิจใด ๆ ที่จะดำเนินการในเขตพื้นที่ของชนพื้นเมือง และชุมชนท้องถิ่น และพึงเป็นมาตรการพื้นฐานของการเจรจาในเรื่องนโยบายใด ๆ อีกด้วย
- ชีวิตที่มีศักดิ์ศรี การคุ้มครองทางสังคม งานที่มีคุณค่า สุขภาพถ้วนหน้าสำหรับทุกคน ในระยะการฟื้นตัวหลังโควิด-19 - การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เปิดเผยให้เห็นถึงโครงสร้างที่อ่อนแอ และโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เพียงพอในการรองรับปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้น ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ทั้งหมดที่ นี่น่าจะเป็นโอกาสดีที่การคุ้มครองทางสังคมแบบถ้วนหน้า รวมทั้งสุขภาพเพื่อประชาชนทุกคน จะได้เกิดขึ้นจริงตามที่รัฐมีพันธกรณี ซึ่งจะต้องพัฒนาศักยภาพในการรองรับนโยบายนี้ต่อไปด้วย
- สันติภาพและความมั่นคงของมนุษย์ – สันติภาพที่ไร้สงครามเท่านั้น ดูเหมือนจะเป็นแนวคิดที่คับแคบของผู้นำในปัจจุบัน ขณะที่การคุ้มครองความมั่นคงของมนุษย์ในรูปแบบที่ทุนการส่งเสริมแสนยานุภาพทางการทหาร ดูเหมือนจะกลายเป็นฐานคติไปแล้ว ในขณะที่การรอบคอบเรื่องสันติภาพดังกล่าวจะไม่ใส่ใจต่อกับภาวะสุขสงบในจิตใจและวิถีธรรมชาติ ในขณะที่การรอบคอบความมั่นคงของมนุษย์กลับล้มเหลวในการใส่ใจกับภัยคุกคามที่มีได้เป็น “ภัยคุกคามไม่ตามแบบ” (non-traditional) หรือภัยที่กำลังก่อตัวขึ้นใหม่แต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่จะดำเนินขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้มีการปรับลดงบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายทางการทหาร และถ่ายโอนทรัพยากรไปยังความต้องการด้านสังคม ทั้งนี้ยังต้องมีความโปร่งใสในการตรวจสอบการค้าขายอาวุธยุทธโปกรณ์ นอกจากนี้การสนับสนุนการให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชีย และการเพิ่มงบประมาณรายจ่ายด้านภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์ที่เกิดจาก “ภัยคุกคามไม่ตามแบบ” (non-traditional threats)
- ภูมิภาคนิยมที่เป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ – 50 กว่าปีนับแต่การก่อตั้งสมาคมอาเซียนเป็นองค์กรระดับภูมิภาค การประชุมรายปีในรูปแบบของรัฐมนตรีอาวุโสและผู้นำสูงสุดของประเทศ ทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และความเชื่อที่ผิดพลาดว่า รัฐบาลเท่านั้นที่เป็นผู้ขับเคลื่อนสังคมและภูมิภาคให้คืบหน้าไป มีบทพิสูจน์หลายครั้งหลายหนแล้วว่า ในสถานการณ์วิกฤตอันเกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ และเงื้อมมือของมนุษย์ หรือแม้แต่การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เพิ่งเกิดขึ้นนั้น ความร่วมมือร่วมใจระหว่างประชาชนกับประชาชนต่างหากที่ช่วยทุเลาปัญหาให้ผ่านพ้นไปได้ การปฏิรูปทางการเมืองใด ๆ ต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือกับภาคประชาสังคม กฎหมายแรงงานจะต้องให้หลักประกันสิทธิของผู้ใช้แรงงาน รวมทั้งแรงงานอพยพ แรงงานที่ทำงานบ้าน และแรงงานนอกระบบ

อาเซียนได้รับรองคำว่า “สิทธิมนุษยชน” เป็นครั้งแรก ๆ ในประวัติศาสตร์ ในเอกสารทางการคือกฎบัตรอาเซียน 2007 (พ.ศ. 2550) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในมาตรา 14 ที่บัญญัติให้จัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียนขึ้น เพื่อเปิดพื้นที่ให้มีการพัฒนาต่อไป ต่อมาเมื่อเดือนตุลาคม 2552 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนอาเซียนขึ้นเพื่อสิทธิมนุษยชน หรือ

ASEAN Intergovernmental Commission for Human Rights - AICHR ขึ้น ซึ่งก็เป็นไปตามข้อเรียกร้องของภาคประชาสังคมและประชาคมระหว่างประเทศ แต่ครั้งเมื่อได้จัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าวขึ้นแล้ว ก็ยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามที่ได้รับการคาดหวังไว้ ต่อมารัฐภาคีอาเซียนได้รับรองปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (AHRD) พร้อมกันกับปฏิญญาพนมเปญขึ้นเมื่อปี 2555 ซึ่งก็ไม่มีพันธกรณีทางกฎหมายใด ๆ ที่จะบังคับ (ให้รัฐภาคีได้ปฏิบัติ) ใช้ตามกฎหมายให้มีผลในทางปฏิบัติได้จริง กรอบภารกิจของ AICHR สมควรได้รับการทบทวนและปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เป็นส่วนสำคัญหนึ่งในการพัฒนาสถาปัตยกรรมด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นใหม่

ความท้าทายที่ยิ่งใหญ่รออยู่เบื้องหน้า ดังนั้น เรายังเชื่อมั่นว่าด้วยความร่วมมือกันของเราในภารกิจนี้จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายสำหรับประชาชน พลเมืองที่รักยิ่งของพวกเรา และความก้าวหน้าของสังคม

เรามุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกัน และประสานความร่วมมือกับเครือข่ายกัลยาณมิตรทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ภูมิภาค และนานาชาติในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ให้เกิดความยุติธรรม ความเสมอภาคเท่าเทียม การอยู่ดีกินดี และวิถีชีวิตที่มีสันติ ประชาชนมีความสุขถ้วนทั่วทั้งภูมิภาคนี้

เราเรียกร้องให้รัฐภาคีของอาเซียนและติมอร์ตะวันออก ได้ยึดมั่นหลักการสิทธิมนุษยชนและสถาปัตยกรรมระดับภูมิภาคบนฐานคิดสิทธิมนุษยชน และกลไกที่ประชาชนอาเซียนมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างสันติภาพของมนุษยชาติ ความมั่นคง และสิทธิมนุษยชน

เราเรียกร้องอาเซียน และรัฐภาคีได้เอาใจใส่ และยึดมั่นในหลักการสิทธิมนุษยชนตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎบัตรอาเซียน 2007 และกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลอย่างจริงจัง เราเรียกร้องให้อาเซียน และรัฐภาคีกดดันให้กลุ่มกบฏทหารพม่าวางมือจากอำนาจ และคืนประชาธิปไตยให้กับประชาชนพม่า ซึ่งถือว่าเป็นความพยายามครั้งสำคัญในการช่วยชีวิตผู้คนนับล้านที่กำลังตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงภัยในขณะนี้

เราเรียกร้องอาเซียน และรัฐภาคีให้จัดการประชุมพบปะหารือกับภาคประชาสังคม โดยผู้แทนรัฐ การประชุมข้าราชการอาวุโส การประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ ประชาคมสามเสาหลักของอาเซียน คณะกรรมการระหว่างรัฐอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิสตรีและเด็กแห่งอาเซียน คณะกรรมการด้านแรงงานอพยพแห่งอาเซียน และสำนักเลขาธิการอาเซียน เพื่อเป็นหลักประกันว่าอาเซียนยังมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

เราหวังที่จะเห็นความคืบหน้าอย่างเป็นรูปธรรมที่ผู้นำรัฐภาคีของอาเซียน จะได้ดำเนินการตามกรอบและวิสัยทัศน์อาเซียน 2025 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และพันธกรณีตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับอื่น ๆ เจตจำนงทางการเมืองและความจริงจังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะให้หลักประกันในความรับผิดชอบของผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย และมีอำนาจในการบริหารประเทศ

เรา ภาคประชาสังคมจำเป็นต้องเชื่อมประสานความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ เพื่อกระชับความสมานฉันท์ในการท้าทายกับระบอบทหารและเผด็จการอำนาจนิยม และเพื่อท้าทายการปราบปรามจากอำนาจรัฐที่ฉ้อฉลทั่วโลก ทั้งนี้ยังต้องพัฒนานวัตกรรมสื่อสารผ่านช่องทางใหม่ ๆ ด้วย

เรา ผู้เข้าร่วมประชุมภาคประชาชนอาเซียน 2022 ขอแสดงความขอบคุณเจ้าภาพ คณะกรรมการจัดงานในระดับภูมิภาค ทุกคน คณะทำงาน ผู้ประสานงานเวทีย่อยต่าง ๆ วิทยากร ผู้ร่วมอภิปราย อาสาสมัคร ล่ามแปล และบุคลากร เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนการจัดงาน และฝ่ายอาคารสถานที่ ที่มีส่วนสำคัญให้การประชุมดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย

เราหวังที่จะพบปะกันครั้งต่อไปในโอกาสการประชุมภาคประชาชน ประชาสังคม อาเซียน ที่อินโดนีเซีย ในปี 2566
ก้าวไปด้วยกัน ถึงหลักชัยร่วมกัน

The People, United, We Will Never Be Defeated!

สามัคคีประชาชน แล้วเราจะไม่เคยพ่ายแพ้

รับรองไว้ เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2565 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา

แปล และถอดความโดย บุญแทน ต้นสุเทพวิรังศ์ ครป. และคณะกรรมการร่างแถลงการณ์ฯ ฝ่ายไทย